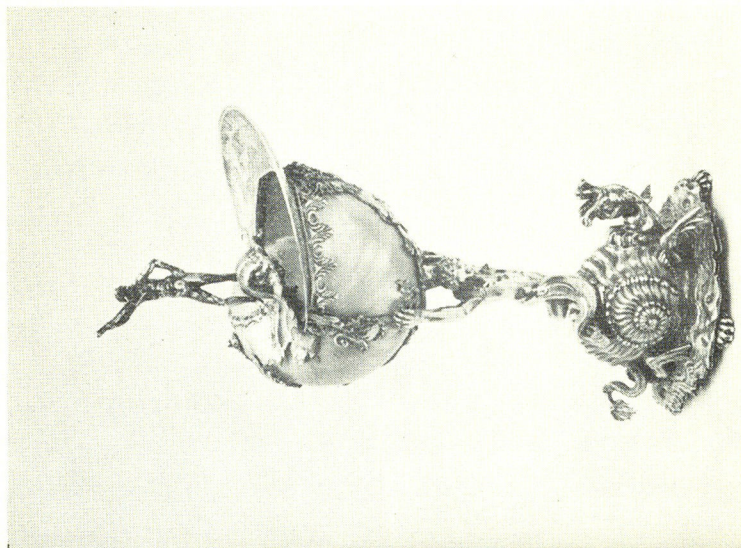
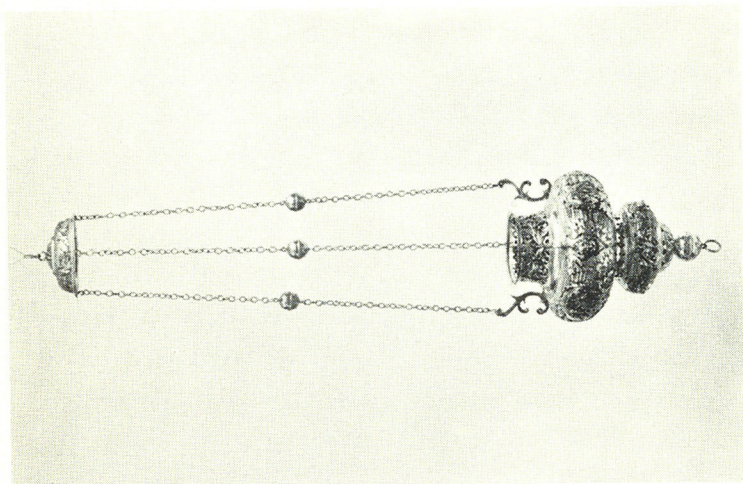

ZILVER

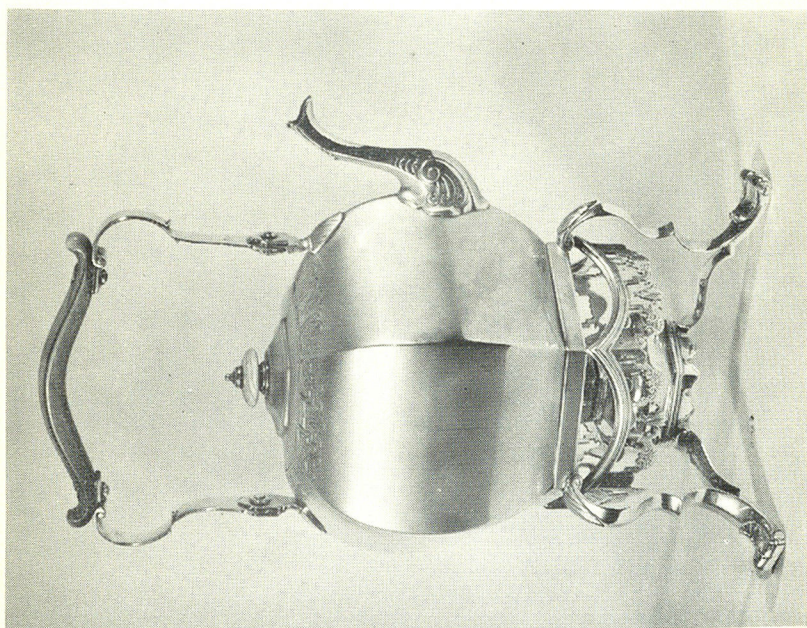
15-6 | 17-9 | 72

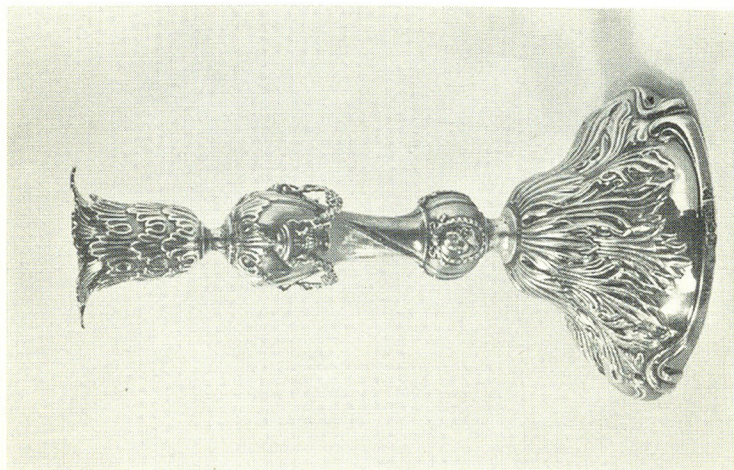

Afbeelding op voorpagina:
 Paulus van Vianen (1565/70-1613):
 rechthoekige plaquette voorstel-
 lende Diana en Actaeon, verguld
 zilver, 1612.
 Aankoop 1965. Inv.nr. 14745.

Afbeelding hiernaast:
 Adam van Vianen (1569-1625):
 Coupe (bovenaanzicht) voorstel-
 lende Apollo die Python verslaat,
 zilver, 1620.
 Geschenk 1936. Inv.nr. 7895.

5

6

voren komt, aangezien niet alleen grote meesters, maar ook mindere figuren het totaalbeeld bepalen.

De presentatie van een verscheiden geheel, zowel naar stijl, tijd, invloed, techniek, vorm en doeleinden laat o.m. een coupe van Adam van Vianen, plaquettes van zijn broer Paulus, een verguld zilveren Nautiusbeker van C. J. van Weerdenborch zien, als ook tafelsilver, gebruiksvoorwerpen, kinderspeelgoed en penningen. Ook de stadssleutels van Johannes de Brieder, de lijkkleedversierselen en bodetekens van de gilden en sieraden behoren tot de kollektie.

Bij het vaak eeuwenoude zilver zal de toeschouwer geconfronteerd worden met een grote diversiteit, waarin zich naast de glans van dit edele metaal ook de fantasie van tijd en makers weerspiegelt.

Enkele praktische gegevens

De tentoonstelling zilver is tot en met 17 september 1972 in het Centraal Museum te bezichtigen. Openingsdagen: werkdagen 10-17 uur, zondagen 13-17 uur en dinsdagavonden van 20-22 uur. Toegangsprijs f 1,— per persoon. Reduktie voor jaarikaarhouders, groepen van 10 personen, kinderen beneden 12 jaar en Cultureel Jeugdpaspoorthouders. Houders van schoolkaarten Centraal Museum en leerlingen van scholen in deze gemeente in klasseverband gratis.

Tijdens de tentoonstelling „Van Willibrord tot Wereldraad”, welke door het Aartsbis-schoppelijk Museum in en met medewerking van het Centraal Museum van 12 augustus tot 16 oktober 1972 wordt georganiseerd, zal een gecombineerd toegangsbiljet ad f 1,50 per persoon recht geven op een bezoek aan beide tentoonstellingen. De eerder genoemde reducties gelden ook in dit geval.

Een geïllustreerde katalogus over het zilver zal verkrijgbaar zijn.

Bij de afbeeldingen:

3. Cornelis Jansz. Van Weerdenborch (meester in 1603):
Nautiusbeker, verguld zilver, 1621.
Aankoop 1945. Inv.nr. 8137a.
4. Cornelis van Beeck (meester in 1659):
Godslamp, zilver 1651 of 1676. Aankoop 1948. Inv.nr. 10202.
5. Arnoldus Coolhaas (1700-1755):
Theetel op comfoor, zilver en ivoor, 1740.
Aankoop 1971. Inv.nr. 17060.
6. Martinus van Stapele (1731-1803):
Kandelaar, zilver, 1774.
Legaat 1946. Inv.nr. 9858.

Te Utrecht werd in 1382 een ordonnantie uitgevaardigd die betrekking had op het merken van gouden en zilveren voorwerpen. Het is, althans voor de Noordelijke Nederlanden, de oudst bekende verordening op dit gebied. Precies twintig jaar eerder, nl. in 1362,

vervaardigde Elyas Scepswert uit Utrecht voor de Sint Salvatorkerk een als borstbeeld uitgevoerde reliëkhouders van de Hl. Fredericus, thans in het bezit van het Rijksmuseum te Amsterdam. Niet alleen voor de geschiedenis van het Utrechtse zilver, maar ook voor de geschiedenis van het Nederlandse zilver in het algemeen, is dit kunstwerk, waarvan met zekerheid maker en jaartal bekend zijn, van uitzonderlijk belang.

Afgezien van een aantal stukken die niet met zekerheid als Utrechts werk zijn te beschouwen, zoals een kelk en paten van ca. 1400 uit de grafkelder in de kapel van Guy van Avesnes in de Dom, thans in de collectie van het Centraal Museum, wijzen ordonnantie, reliëkhouders en enkele andere voorwerpen erop dat Utrecht in de late Middeleeuwen een bloeiend en belangrijk centrum van edelsmeedkunst moet geweest zijn. Wanneer Utrecht bij de overgang van 16e naar de 17e eeuw op het terrein van de schilderkunst belangrijke figuren telt als Bloemaert, Wittewael en Blocklandt, verschijnen in de wereld van de edelsmeedkunst topfiguren als de gebroeders Adam en Paulus van Vianen, zonen van de goudsmid en graveur Willem Earstensz van Vianen. Christiaan van Vianen, zoon van Adam, zal als zilversmid carrière maken in Engeland, dat op het terrein van de edelsmeedkunst met de Nederlanden steeds nauwe betrekkingen heeft onderhouden, terwijl Paulus veel aan het hof van München en dat van Praag werkte.

Het zeventiende eeuwse Utrecht is rijk aan zilversmeden: Michiel de Bruyn van Berendrecht, Frans Elioot, Cornelis Jansz van Weerdenborch, Johannes ten Stall en zovele anderen leveren hiervoor het bewijs. Kunstenaars als Nicolaas Verhaer, Arnoldus Coolhaas,

Johannes Peter van Straatsburg en Derk Egeeling zijn slechts enkele belangrijke figuren uit de rij der 18e eeuw. Wanneer het machine in de 19e en 20e eeuw meer en meer

op de voorgrond treedt en bedrijven ontstaan als de N.V. Koninklijke Utrechtse Fabriek voor Zilverwerk C. J. Begeer, wordt het zuiver ambachtelijke verder beoefend door kunstenaars als J. M. van Kempen, Jan Eissenloffe, Jan Brom, Jan Noyons en anderen.

Het Centraal Museum laat met deze tentoonstelling zijn collectie zilver uit eigen bezit zien. Verschillende omstandigheden, zoals bepaalde schenkingen, de aanwezigheid van een oud bestand aan stads- en gildezilver, zijn de oorzaak dat een collectie, waarvan de grondslag reeds in de vorige eeuw werd gelegd, niet uitsluitend topstukken te zien geeft. Dit heeft echter het voordeel dat de realiteit van de productie van een centrum duidelijker naar